

Sylwia Szyc

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Program pomocy Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej dla Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej w świetle wybranych dokumentów

Zakończenie II wojny światowej nie uspokoiło wrzenia w międzynarodowym tyglu politycznym. Na początku lat pięćdziesiątych ubiegłego wieku świat ponownie stanął w obliczu poważnego kryzysu, będącego konsekwencją narastającego konfliktu między blokiem państw komunistycznych a demokratycznym zachodem w wyścigu o dominację w zimnowojennym układzie sił. Jego efektem był wybuch w nocy z 24 na 25 czerwca 1950 r. wojny na Półwyspie Koreańskim. Waldemar Dziak konflikt ten określił mianem „dziwnej wojny”, która „rozpoczęła się jako wojna wewnętrzna, a dla niektórych jako wojna domowa, a zakończyła się jako wojna międzynarodowa z udziałem 20 państw”¹.

W niniejszej pracy nie ma miejsca na szczegółowe omówienie przyczyn oraz przebiegu wojny koreańskiej (1950-1953). Cały półwysep na skutek toczonych działań wojennych uległ poważnym zniszczeniom. Polska², tak jak inne europejskie państwa demokracji ludowej, nie wzięła bezpośredniego udziału w konflikcie zbrojnym³. Jednakże przynależność do bloku wschodniego zobo-

¹ W. J. Dziak, *Kim Ir Sen. Dzieło i polityczne wizje*, Warszawa 2000, s. 180.

² Polska była jednym z pierwszych krajów, które uznały istnienie Korei Północnej na arenie międzynarodowej. Na początku czerwca 1950 r. podpisano porozumienie w sprawie wymiany przedstawicieli dyplomatycznych w randzie ambasadorów. Zob. *Historia dyplomacji polskiej X-XX wiek*, red. G. Labuda Gerard, W. Michowicz, Warszawa 2002, s. 561.

³ Polscy żołnierze pojawili się na terenie Półwyspu Koreańskiego 25 lipca 1953 r., na dwa dni przed podpisaniem przygotowywanego od 1951 r. zawieszenia broni między dwoma walczącymi stronami konfliktu, który ostatecznie podpisano 27 lipca w miejscowości Panmundżon. Była to pierwsza misja z udziałem polskiego wojska, które miało nadzorować przestrzeganie porozumienia między komunistyczną Koreańską Republiką Ludowo – Demokratyczną (Koreą Północną) a demokratyczną Republiką Korei (Koreą Południową) w ramach pracy w Komisji Nadzorczej Państw Neutralnych, o czym szerzej w dalszej części artykułu.

wiązywała je do zorganizowania odpowiedniego wsparcia reżimu w Phenianie⁴.

Pomoc dla Korei przybrała dwie formy: pomocy społecznej i rządowej. Na początku lipca 1950 r. ruszyła międzynarodowa akcja protestacyjna pod hasłem „Ręce precz od Korei”, potępiająca stronę południowokoreańską wspieraną przez wojska Organizacji Narodów Zjednoczonych, uważanych przez komunistów za inicjatorów konfliktu. Zabieg ten miał na celu przekonać międzynarodową opinię publiczną, iż to władze Republiki Korei a nie strona północnokoreańska, ponoszą całkowitą odpowiedzialność za wybuch wojny na półwyspie. W akcję propagandową włączył się również rząd PRL, m. in. ogłaszając 30 lipca 1950 r. oświadczenie potępiające agresję sił „imperialistycznych” na Półwyspie Koreańskim. W prasie polskiej zaczęły ukazywać się artykuły krytykujące stronę południowokoreańską i jej sprzymierzeńców oraz wychwalające bohaterską postawę obywateli KRL-D⁵. Polski Komitet Obrońców Pokoju wraz m. in. ze związkami zawodowymi oraz Ligą Kobiet, włączył się w akcję pomocy ofiarom wojny koreańskiej, organizując ogólnopolskie zbiórki funduszy, odzieży, obuwia oraz żywności, które miały zostać przekazane mieszkańcom Korei Północnej. W Polskiej Kronice Filmowej zaczęły ukazywać się relacje z organizacji owych akcji, a także informacje z frontu. W marcu 1951 r. do KRL-D wysłano duży transport leków, odzieży i żywności. Środki pochodziły z datków zebranych podczas akcji społecznych, a częściowo zostały zakupione z funduszy społecznych i rządowych⁶. Następny transport leków został przekazany w kwietniu tego samego roku, przy okazji wręczenia listów uwierzytelniających przez ówczesnego Ambasadora PRL w KRLD, Juliusza Burgina^{7,8}. W następnym miesiącu do Korei Północnej udała się dele-

⁴ W Polsce do zapisu nazw pochodzenia północnokoreańskiego stosuje się wariant transkrypcji McCune'a-Reischauera. Jednakże ze względu na upowszechnienie w języku polskim niepoprawnych dziś już form, np.: nazwiska Kim Ir Sena (Kim Il Sunga) czy stolicy KRL-D Phenianu (Pjongjangu), a także występowania ich w przytaczanych źródłach, w niniejszym artykule autorka będzie stosowała upowszechnione w Polsce formy transkrypcji.

⁵ Oprócz artykułów w prasie, warto wspomnieć również o propagandowych książkach poświęconych konfliktowi. Były to pozycje nie tylko bezpośrednio nawiązujące do aspektu politycznego, lecz również mające pokazać oblicze wojny z perspektywy jej ofiar. Popularnym tematem była sprawa osieroconych koreańskich dzieci. Zob. Weronika Tropaczyńska-Ogarkowa, *Mały łącznik Kim E-Cho*, Warszawa 1951, Marian Brandys, *Dom odzyskanego dzieciństwa*, Warszawa 1953, Halina Krzywdzianka, *Widziałam Koreę*, Warszawa 1952.

⁶ Archiwum Ministerstwa Spraw Zagranicznych [dalej: AMSZ], Samodzielny Wydział Wschodni [dalej: SWW], z. 11, t. 448, w. 24, *Pismo do Tow. Ministra Narkowskiego z dn. 14 lutego 1953 r.*, k. 8.

⁷ Ibidem.

gacja polskich organizacji społecznych z przewodniczącym Centralnej Rady Związków Zawodowych, Marianem Czerwińskim⁹ na czele. Delegacja przekazała leki zakupione ze środków zebranych przez związki zawodowe¹⁰. Od stycznia 1954 r. organizacją oraz przeprowadzeniem akcji pomocy dla Korei zajął się Polski Komitet Obrońców Pokoju¹¹.

Polska przyjęła również na wychowanie północnokoreańskie dzieci oraz młodzież¹². Pierwsza, 200 osobowa grupa dzieci przyjechała w listopadzie 1951 r. Początkowo zostały one umieszczone w Państwowym Domu Dziecka na Gołotczyźnie koło Ciechanowa. W lipcu 1953 roku dzieci zostały przeniesione do Państwowego Ośrodka Wychowawczego w Świdrze koło Otwocka i przebywały tam aż do momentu ich wyjazdu z kraju w 1959 roku. W lipcu 1953 r. do Polski wysłano kolejną, tym razem znacznie liczniejszą grupę dzieci z Korei. Do Państwowego Ośrodka Wychowawczego nr 2 w Płakowicach, obok Lwówka Śląskiego na Dolnym Śląsku trafiła 1000 osobowa grupa dzieci pochodzenia północnokoreańskie-

⁸ Juliusz Burgin (1906-1973) – polski działacz komunistyczny, pułkownik LWP. Od 1925 r. członek ZMK. W 1927 r. wstąpił do KPP a rok później został członkiem PPS-Lewica. Od 1933 r. w strukturach KZMP, a od 1934 r. w KZMZU. W 1944 r. wstąpił do PPR, później PZPR. Członek Komisji Kontroli Partyjnej KD Starówka. Pełnił również funkcję członka Komisji Propagandowej Komitetu Warszawskiego PZPR. Od 1945 r. naczelnik wydziału w MBP. W latach 1947-1948 zajmował stanowisko redaktora naczelnego „Głosu Ludu”. 1948-1949 – dyrektor Gabinetu Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego. 1949-1950 – szef I Inspektoratu MON. Od lutego 1950 r. ambasador PRL w ChRL, a od września 1950 r. także w KRL-D. W latach 1951-1957 wiceminister w Ministerstwie Transportu Drogowego i Lotniczego. 1959 - 1963 prezes Spółdzielni Wydawniczej „Książka i Wiedza” w Warszawie.

⁹ Marian Czerwiński (1903-1968) – właśc. Mikołajczyk Stanisław. Od 1929 r. w KPP. Przed wojną był aktywnym działaczem Centralnego Zw. Robotników Przemysłu Budowlanego, Drzewnego, Ceramicznego i Pokrewnych Zawodów w Polsce i delegatem rob. We wrześniu 1939 r. uczestniczył w obronie Warszawy. Od 1941 r. w strukturach WKP(b). Pod koniec 1943 r. przerwany na terytorium Polski, brak udziału w walkach w ramach I Partyzanckiej Brygady im. T. Kościuszki. Od pierwszych chwil na Lubelszczyźnie rozwijał swoją działalność w PPR. Po wojnie aktywny działacz związków zawodowych. W lipcu 1952 r. powołany na sekretarza CRZZ, w którym działał do 1962 r. W 1948 r. na Zjeździe Zjednoczeniowym PZPR wybrany do CKKP, w skład której wchodził do 1959 r. Od 1954 r. członek Centralnej Komisji Rewizyjnej, a w latach 1959-1968 jej wiceprzewodniczący. W 1957 r. zastępca kierownika Wydz. Ogólnego KC PZPR. Od 1947 r. poseł na Sejm Ustawodawczy i Sejm PRL I kadencji.

¹⁰ AMSZ, SWW, sygn. z. 11, t. 448, w. 24, *Pismo do Tow. Ministra...*, k. 8.

¹¹ Ibidem.

¹² Strona polska poniosła wszelkie koszty związane z organizacją przyjazdu oraz pobytu dzieci oraz młodzieży północnokoreańskiej. Na takiej samej zasadzie do PRL zostali zaproszeni uczniowie szkół technicznych oraz zawodowych, a także studenci.

go¹³. Strona polska przyjęła również kilkuset osobową grupę młodzieży z KRL-D, którzy kontynuowali naukę na poziomie szkół technicznych oraz zawodowych oraz studentów, którzy rozpoczęli kształcenie na polskich uczelniach wyższych. Władzom północnokoreańskim zależało na wykształceniu zagranicą przyszłej elity, która w przyszłości miała przysłużyć się budowie potęgi KRL-D. Marceli Burdelski podaje, iż w roku akademickim 1955/1956 na 575 studentów z zagranicy kształcących się na polskich uniwersytetach oraz politechnikach, 365 studentów pochodziło z Korei Północnej¹⁴.

Dnia 2 czerwca 1952 r. strona polska podpisała z KRL-D umowę o dostawach towarów na warunkach kredytowanych, jednakże w lutym roku następnego Prezydium Rządu PRL zadecydowało o umorzeniu większości tych zobowiązań¹⁵. Pomoc Korei Północnej, szczególnie po podpisaniu rozejmu w 1953 r., przybrała również inne formy. Już dzień później, 28 lipca, Prezydium Rządu PRL podjęło uchwałę w sprawie udzielenia KRL-D pomocy w odbudowie gospodarki. Oprócz wspomnianych wyżej studentów oraz młodzieży i dzieci, w Polsce przebywali także północnokoreańscy fachowcy, którzy uczestniczyli w programach doszkalających oraz

¹³ Łącznie w latach 1951-1959 w Polsce przebywało 1200 dzieci oraz młodzieży, które trafiły do polskich domów dziecka oraz państwowych ośrodków wychowawczych. Zob. Kwestia pobytu w Polsce północnokoreańskich dzieci oraz młodzieży dotychczas nie doczekała się szerszego opracowania naukowego. Temat ten został poruszony przez dziennikarkę Jolantę Krysowatą w cyklu reportaży radiowych przygotowanych dla Polskiego Radia Wrocław oraz w dwóch filmach dokumentalnych.. Krysowata wydała również artykuł o charakterze reportażu historycznego w periodyku „Karta”. Zob. Jolanta Krysowata Jolanta, *Sieroty koreańskie*, Karta, 42, 2004, s. 98-121. W 2013 roku ukazała się praca Krysowatej podsumowująca dotychczas zebrane wspomnienia i relacje. Zob. J. Krysowata, *Skrzydło anioła. Historia tajnego ośrodka dla koreańskich sierot*, Warszawa 2013. Opublikowane zostały również dwa artykuły naukowe poruszające ten temat. Zob. Ł. Sołtysik, *Dzieci i młodzież północnokoreańska w Polsce w latach 1953-1954 w świetle wybranych dokumentów*, Rocznik Jeleniogórski, 41, 2009, s. 195-210; Ł. Sołtysik, *Dzieci i młodzież północnokoreańska na Dolnym Śląsku i Mazowszu w latach 1951-1959*, Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka, LXV (2010), nr 1, s. 57-95. Pobyt północnokoreańskich sierot w POW w Płakowicach został szerzej opisany przez autorkę w artykule pt. *Północnokoreańskie dzieci oraz młodzież w Państwowym Ośrodku Wychowawczym w Płakowicach na Dolnym Śląsku w latach 1953-1959*, [w:] *Rodzina: powołanie, zadania, zagrożenia*, red. ks. prof. dr hab. Jan Zimny, Stalowa Wola 2014, s. 1045-1054; Sylwia Szyk przygotowała również edycję źródeł dotyczącą kwestii organizacji powrotu dzieci z Korei Północnej do ojczyzny w 1959 r. Zob. *Sprawa powrotu do ojczyzny dzieci oraz młodzieży północnokoreańskiej przebywającej w Polsce w l. 1951-1959 w świetle wybranych dokumentów*, [w:] *Koło Historii*, nr 15, Lublin 2014, s. 155-164.

¹⁴ M. Burdelski, *The relations between the Republic of Poland and the Democratic People's Republic of Korea: historical analysis*, [w:] *Polish Political Science*, vol. 39 (2010), s. 229.

¹⁵ *Historia dyplomacji polskiej X-XX wiek*, op. cit., s. 602.

praktykach zawodowych. Dodatkowo strona polska wysłała do KRL-D grupy specjalistów, których zadaniem miało być odbudowanie wyznaczonych wcześniejszymi umowami obiektów a także kształcenie koreańskiej kadry. Strona polska odbudowała m.in. zakład remontów parowozów i wagonów w Phenianie, zakład kolejowy w Wonsanie oraz doprowadziła do mechanizacji trzech kopalń wskazanych przez stronę koreańską¹⁶. Polscy urbaniści opracowali również plan odbudowy miasta Czu Dzin a także wykonali dokumentację projektową dwóch osiedli mieszkaniowych¹⁷. Strona polska włączyła się również w odbudowę północnokoreańskiej infrastruktury¹⁸. W 1953 r. ruszyła budowa Szpitala Polskiego Czerwonego Krzyża w Korei Północnej, który został całkowicie wyposażony przez stronę polską¹⁹. Do KRL-D został wysłany również kilkusetosobowy personel medyczny²⁰. Na początku listopada 1953 r. w Polsce przebywała delegacja partyjno-rządowa KRL-D na czele z ministrem handlu Li Dżu Jenem. 11 listopada podpisano w Warszawie: umowę o nieodpłatnych dostawach towarów z Polski dla Korei Północnej na lata 1953-1954, wstępne porozumienie o pomocy PRL w odbudowie zakładów przemysłowych, kopalń oraz pomocy projektowej w odbudowie północnokoreańskich miast, a także porozumienie o nieodpłatnych dostawach polskiego uzbrojenia i sprzętu wojskowego na lata 1953-1954²¹.

W miejscowości Panmundżom, położonej na 38 szerokości geograficznej będącej po dziś dzień granicą oddzielającą obydwie Koree, po trzech krwawych latach walk podpisano 27 lipca 1953 r. zawieszenie broni. W celu kontroli przestrzegania postanowień układu rozejmowego powołano dwie międzynarodowe komisje. W skład Komisji Nadzorczej Państw Neutralnych weszli przedstawi-

¹⁶ Były to kopalnie węgla brunatnego w Aodzi (miasto w północno-wschodniej części Korei Północnej, w prowincji Hamgjong Północny, przy granicy z Chinami) oraz Andżu w prowincji Pyongan Południowy, a także kopalni węgla antracytowego w miejscowości Sinczan w prowincji Północny Phenian.

¹⁷ N. Levi, *Zarys stosunków między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Koreańską Republiką Ludową - Demokratyczną*, [w:] *Świat i Polska wobec wyzwań globalnych*, pod red. Ryszarda Żelichowskiego, Warszawa 2009, s. 348.

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Umowę o utworzeniu szpitala PCK w Korei Północnej podpisano 8 maja 1953 r. W 1955 r. szpital oraz jego wyposażenie medyczne zostało przekazane w całości stronie północnokoreańskiej.

²⁰ Pracę w Szpitalu Polskiego Czerwonego Krzyża w Korei Północnej w swoich wspomnieniach opisuje Aleksandra Frenkel-Czarniecka. Zob. A. Frenkel-Czarniecka, *Zwyczajne życie w niezwykłych czasach*, Warszawa 2011.

²¹ *Stosunki dyplomatyczne Polski: informator*. T. 3: *Azja, Zakaukazie, Australia i Oceania 1918-2009*, red. K. Szczepanik, A. Herman-Łukasik, B. Janicka, Warszawa 2009, s. 166-167.

ciele PRL, Czechosłowacji, Szwajcarii oraz Szwecji²², natomiast do Komisji Repatriacyjnej Państw Neutralnych, oprócz wspomnianych wyżej krajów należały również Indie. W celu realizacji zadań Misji Polskiej w KNPN w Korei powołano specjalną Jednostkę Wojskową 2000, której zadaniem było przygotowanie żołnierzy oraz pracowników cywilnych do pracy w komisji²³.

Omawiając kwestię organizacji pomocy PRL dla KRL-D w latach pięćdziesiątych należy również wspomnieć o pierwszej oficjalnej wizycie partyjno-rządowej, na czele z Kim Ir Senem, do której doszło w dniach 2-6 lipca 1956 r. Spotkanie delegacji z władzami PRL odbyło się w ramach pięćdziesięciodniowej podróży, podczas której przedstawiciele Korei Północnej odwiedzili Związek Radziecki, Wschodnie Niemcy, Rumunię, Węgry, Czechosłowację, Albanie, Polskę oraz Mongolię²⁴. Jej celem było uzyskanie środków finansowych i rzeczowych mających służyć realizacji założeń pierwszego planu pięcioletniego w latach 1957-1961²⁵. Kim nie uzyskał jednak pomocy na oczekiwanym przez władze północnokoreańskie poziomie. Strona polska nie zadeklarowała bowiem niczego więcej, niż to, co zostało wcześniej ustalone²⁶. Również wizyty w innych krajach nie spełniły oczekiwań koreańskiego przywódcy²⁷.

Wspomniana wyżej organizacja długofalowej pomocy PRL dla KRL-D miała posłużyć nie tylko odbudowie kraju ze zniszczeń wojennych. Wszystkie działania czynione w tym zakresie przez państwa tzw. demokracji ludowej miały również istotne znaczenie propagandowe, które wynikało nie tylko z charakteru wojny o domi-

²² Każda ze stron konfliktu mogła zaprosić do udziału w pracach komisji po dwóch międzynarodowych obserwatorów, którzy nie wzięli bezpośredniego udziału w wojnie koreańskiej. Strona północnokoreańska wytypowała delegacje Polski oraz Czechosłowacji. Jedynie Szwecja i Szwajcaria były rzeczywiście niezaangażowane w konflikt na Półwyspie Koreańskim. Zob. Ch. Birchmeier, M. Burdelski, E. Jendraszczyk, *50-lecie Komisji Nadzorczej Państw Neutralnych w Korei*, Toruń 2003, s. 22.

²³ P. Benken, *Problematyka stosunków między Misją Polską do Komisji Nadzoru Państw Neutralnych a Sztabem Wojskowej Komisji Rozejmowej strony Koreańskiej Armii Ludowej. Chińskich Ochotników Ludowych w Kaesongu oraz wytyczne w tej sprawie*, [w:] „Pamięć i Sprawiedliwość”, nr 1 (23), Warszawa 2014, s. 439-452.

²⁴ N. Shimotomai, *Pyeongyang in 1956*, „Cold War International History Project Bulletin”, Nr 16, s. 457, Wilson Digital Archive Center, dostępny w : http://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/CWIHPBulletin16_p51.pdf.

²⁵ W. J. Dziak, *op. cit.*, s. 236.

²⁶ Notatka przygotowana przez Departament V dla ministra M. Naszkowskiego z 27 lipca 1956 r., AMSZ, Departament V, Wydział I, Zespół 12, Teczka 411, Wiazka 17, s. 47, za: N. Levi, *op. cit.*, s. 353.

²⁷ ZSRR wsparł finansowo Koreę Północną w wysokości 300 mln rubli, co było kwotą o wiele niższą od tej, którą otrzymała po podpisaniu rozejmu w Panmun-dzom w 1953 r. Wysokość pomocy zaoferowanej przez Wschodnie Niemcy, Węgry oraz Rumunię również nie była dla władz w Phenianie satysfakcjonująca. Zob. W. J. Dziak, *op. cit.*, s. 236-237.

nację w powojennym układzie sił. Medialne wykorzystanie międzynarodowego programu pomocy dla Korei Północnej miało pokazać również siłę i jedność całego bloku wschodniego, pomimo tego, iż zdecydowana większość jego członków, nie wzięła bezpośrednio udziału w działaniach wojennych. Warto również wspomnieć o poparciu przez Polskę koncepcji zjednoczeniowych Półwyspu Koreańskiego proponowanych przez władze w Phenianie. Natomiast strona północnokoreańska uznała granice na Odrze i Nysie Łużyckiej jako ostateczne i nienaruszalne²⁸.

Zaprezentowane poniżej dokumenty²⁹ zostały odnalezione podczas kwerendy archiwalnej w Archiwum Akt Nowych w Warszawie [dalej: AAN] oraz Archiwum Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Warszawie. Pierwszym z nich jest protokół z konferencji w Urzędzie Rady Ministrów z 7 czerwca 1954 r. Podczas spotkania przygotowano wytyczne organizacji długofalowej pomocy dla Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej. Kolejnym jest notatka naczelnika Samodzielnego Wydziału Wschodniego Ministerstwa Spraw Zagranicznych Edwarda Śluczańskiego do Wiceministra MSZ Mariana Naszkowskiego³⁰ będącą sprawozdaniem z konferencji w sprawie organizacji pomocy Korei Północnej, o której jest mowa w pierwszym dokumencie. Oprócz zreferowania ustaleń, warto zwrócić uwagę na sugestię SWW związaną z możliwym wzrostem znaczenia polskiej placówki dyplomatycznej w Phenianie [Dokument nr 2]. Ostatnim dokumentem jest odpis notatki ambasadora PRL w Niemieckiej Republice Demokratycznej z 24 czerwca 1954 r. do Wiceministra MSZ Naszkowskiego, w której opisał on

²⁸ J. Tebinka, *Uzależnienie czy suwerenność? Odwilż październikowa w dyplomacji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej 1956-1961*, Warszawa 2010, s. 224.

²⁹ Przedstawione dokumenty opublikowano in extenso. Wszelka ingerencja autorki w treści dokumentów została zaznaczona nawiasem kwadratowym.

³⁰ Marian Naszkowski (1912-1996) - generał brygady, polski dyplomata. Od 1934 r. członek KZMP, a od 1935 r. KPP. Jesienią 1934 r., zaraz po skończeniu studiów, powołany do WP w celu przeszkolenia jako podchorąży rezerwy. Po zakończeniu kampanii wrześniowej wyjechał do Lwowa. 22.06.1941 r. ewakuowany na wschód. W maju 1943 r. ochotniczo wstąpił do 1. Dywizjonu Piechoty im. T. Kościuszki. Uczestnik bitwy pod Lenino. Od stycznia 1944 r. kierownik Wydziału Wojskowego ZPP. Od 20.07.1944 r. zastępca dowódcy 5. Dywizji Piechoty (2. Armia WP). Od maja 1945 r. szef Polskiej Misji Wojskowej we Francji, a od kwietnia 1946 r. attaché wojskowy, morski i lotniczy przy Ambasadzie RP w Paryżu. W latach 1947-1950 ambasador RP w Moskwie. Od 10.06.1950 r. szef Głównego Zarządu Politycznego WP. Od listopada 1950 r. mianowany wiceministrem obrony narodowej. Od października 1952 do 1968 wiceminister spraw zagranicznych. W 1968 r. wykluczony z Komitetu Centralnego PZPR. W latach 1972-1977 - ambasador PRL - stały przedstawiciel PRL przy Międzynarodowej Organizacji Pracy w Genewie.

incydent do którego doszło na bankiecie urządzonym przez Ambasadora KRL-D, Pak Kil Jena³¹, z okazji pobytu w Berlinie północnokoreańskiego ministra spraw zagranicznych Nam Ira³² oraz członków genewskiej delegacji Korei Północnej³³.

Stosunki polsko-północnokoreańskie nie doczekały się jeszcze pełnego naukowego opracowania, a przedstawione poniżej materiały źródłowe niewątpliwie poszerzą aktualny stan wiedzy w tym temacie.

³¹ Bliższych danych nie ustalono.

³² Nam Ir (1915-1976) – północnokoreański polityk, generał Koreańskiej Armii Ludowej. Od 09.1950 do VIII 1953 r. szef Sztabu Generalnego KAL. W latach 1953 – 1959 pełnił funkcję ministra spraw zagranicznych KRL-D.

³³ Dnia 26 kwietnia 1954 r. w Genewie rozpoczęła obrady konferencja, której celem było rozwiązanie istotnych problemów Dalekiego Wschodu. Jednym z nich była kwestia zjednoczenia Półwyspu Koreańskiego. Konferencja zakończyła obrady 20 lipca. Zob. L. Buczek, *Podział Korei i próba zjednoczenia podczas Konferencji Genewskiej 1954 roku*, [w:] „Roczniki Nauk Prawnych”, T. 22 (4)/2012.

Dokument Nr 1

Protokół

z konferencji w Urzędzie Rady Ministrów z dnia 7.VI.1954 r. w sprawie realizacji pomocy dla Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej, zgodnie z uchwałą Prezydium Rządu Nr 732/53 z dnia 24.IX.1953 r.

Przewodniczący: Ob. Wiceprezes Rady Ministrów inż. T. Gede³⁴ przy współdziałaniu Ob. Wiceprezesa Rady Ministrów Dr St. Jędrychowskiego³⁵

Obecni: wg załączonej listy

Obywatel Wiceprezes Rady Ministrów inż. T. Gede otwierając konferencję oświadczył, że celem jej jest ustalenie wytycznych dla sporządzenia projektu uchwały Prezydium Rządu w sprawie szczegółowego programu pomocy, która będzie podstawą dla zawarcia szczegółowego porozumienia między P.R.L. i K.R.L.D.

Następnie Pełnomocnik Rządu do Spraw Pomocy K.R.L.D. Ob. Wiceminister Pietrusiewicz³⁶ zreferował aktualny stan przygoto-

³⁴ Tadeusz Gede (1911-1982) – polski polityk i dyplomata. Od 1945 r. w PPR, a od 15.12.1948 r. w PZPR. Od 1949 do 1952 r. minister handlu zagranicznego. W 1952 r. wiceprezes Rady Ministrów. Funkcję tę sprawował do 1956 r. Członek KC PZPR w latach 1953-1971 oraz CKR KC PZPR w latach 1971-1975. Od 1957 r. do 1959 r. ambasador PRL w Moskwie. 1959 - 1968 I z-ca Przewodniczącego Komisji Planowania przy Radzie Ministrów w Warszawie. W latach 1968 - 1973 zajmował stanowisko ambasadora PRL w Berlinie.

³⁵ Stefan Jędrychowski (1910-1996) – prawnik i ekonomista. W latach 30-tych działacz lewicowych organizacji współpracujących z KPP. Podczas II wojny światowej działacz ZPP, współorganizator I Dywizji Piechoty im. T. Kościuszki. Od 1944 r. w PPR, a później PRPR. Od XII 1948 r. do XII 1975 r. członek KC PZPR. Od VII do X 1956 r. pełnił wpraw obowiązków z-cy, a następnie do 1971 r. członka Biura Politycznego KC PZPR. Od VII do XII 1944 r. kier. Resortu Informacji i Propagandy PKWN. W latach 1945-1947 minister żeglugi i handlu zagranicznego. W latach 1951-1956 pełnił funkcję wicepremiera. Od 1968 r. do 1971 r. minister spraw zagranicznych, a w latach 1971-1974 pełnił funkcję ministra finansów. W latach 1956-1968 przewodniczył Komisji Planowania przy Radzie Ministrów. W latach 1974-1978 ambasador PRL na Węgrzech.

³⁶ Stefan Pietrusiewicz (1909-1990) – mgr inż. budownictwa, polityk. W latach 1927-1935 w strukturach KZMP. W czerwcu 1945 r. przyjęty w szeregi PPR a od 1948 r. w PZPR. Uczestnik kampanii wrześnieowej. Był jeńcem Oflagu IIC w Wol-denbergu (obecnie Dobiegniew). Dyrektor Społecznego Przedsiębiorstwa Budowy Warszawa; 02.11.1945 - 05.1949 podsekretarz stanu w Min. Odbudowy. W latach 1945 - 1949 pełnił funkcję podsekretarza stanu w Ministerstwie Budownictwa a od 1951 r. podsekretarz stanu w Ministerstwie Budownictwa Miast i Osiedli. W latach 1951 - 1955 podsekretarz stanu w Ministerstwie Budownictwa Przemysłowego. W

wań i wnioski strony polskiej i koreańskiej odnośnie organizacji pomocy i szczegółowego jej zakresu, w oparciu o materiał dostarczony poprzednio uczestnikom konferencji.

Zgodnie z uchwałą Prezydium Rządu Nr 732/53 Polska bierze na siebie oprócz dostaw towarowych następującą nieodpłatną pomoc dla K.R.L.D

- I. Pomoc w odbudowie 1 zakładu napraw parowozów i 1 zakładu naprawy wagonów towarowych i osobowych.
- II. Pomoc w odwodnieniu i rekonstrukcji 3 kopalń węgla
- III. Pomoc projektową w odbudowie zniszczonych miast koreańskich.

I i II obejmuje projektowanie, kierownictwo budową, dostawę maszyn i urządzeń oraz w wypadkach niezbędnych dostawę tych materiałów budowlanych, którymi nie dysponuje K.R.L.D.

Po wysłuchaniu referenta u dyskusji ustalono następujące wytyczne dla opracowania projektu uchwały Prezydium Rządu jako uzupełnienia materiału przedstawionego przez Wiceministra Pietrusiewicza.

Ustalenia generalne

1. Należy ustalić szczegółowy zakres pomocy z jasnym wskazaniem zadań, które wykonuje strona polska a które wykonuje strona koreańska w poszczególnych budowach.
2. Wyłączyć w projekcie proponowany dodatkowo wyjazd 33 projektantów architektów jako nieprzewidziany. Koszt tego wyjazdu należy podać w załączniku do projektu uchwały, dla orientacji Prezydium Rządu.
3. W zakresie transportu przyjąć, że towary dostarczane drogą morską będą kierowane do portów Chin południowych. Transport na terenie Chin obciąży stronę koreańską.
Dostawy drogą lądową przyjąć [nieczytelne] granica polsko-radziecka. Przebieg przez Z.S.R.R. winien obciążyć K.R.L.D.
4. Należy utworzyć w K.R.L.D Biuro Radcy Handlowego, którego zadaniem będzie m.in. zapewnienie opieki politycznej i bytowej pracownikom poszczególnych grup w Korei.

1955 r. mianowany ministrem przemysłu materiałów budowlanych. Od II 1957 do IV 1957 minister budownictwa. Od IV 1957 r. do 1960 r. minister budownictwa i przemysłu materiałów budowlanych. W latach 1960 – 1964 pełnił funkcję przewodniczącego Komitetu Budownictwa, Urbanistyki i Architektury. 1964 - 1968 podsekretarz stanu w Min. Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych. W latach 1968-1974 dyrektor Instytutu Techniki Budowlanej. Od 1953 r. Pełnomocnik Rządu do Spraw Pomocy KRLD. Autorce nie udało się ustalić do którego roku pełnił tę funkcję.

5. Dostawy urządzeń i towarów oraz inne wydatki związane z realizacją pomocy będą ewidencjonowane przez N.B.P., dla ustalenia efektywnej wartości pomocy.
6. System wynagradzania naszych specjalistów pracujących w Korei należy opracować w oparciu o następujące zasady i wg. tego opracowania przyjąć do projektu.
 - a. całość wynagrodzenia specjalistów w wonach wypłacane przez stronę koreańską inkasuje strona polska,
 - b. wypłaty diet pracownikom w wonach dokonuje strona polska,
 - c. opłaty za żywność dla naszych pracowników realizuje strona polska generalnie,
 - d. należy stworzyć możliwość wymiany pewnej części diet na J.M.P, co będzie każdorazowo rozpatrywane indywidualnie przez B.R.K.
 - e. wysokość diet w Korei należy dostosować do faktycznych możliwości zakupu towarów,
 - f. wynagrodzenie pobierane w kraju należy tak ustawiać, ażeby wyjazd był atrakcyjny.

Do opracowania powyższego zagadnienia powołuje się komisję w składzie:

Przewodniczący: Ob. V-Min. T. Kropczyński

Członkowie: Ob. Dyr. Głowa Min. Bud. Przem.

Przedstawiciel M.S.Z.

Przedstawiciel Min. Fin.

Ustalenia szczegółowe

1. Odnośnie pomocy w zakresie odbudowy zakładów remontowych należy ująć, w projekcie pomoc całkowicie niezbędną. Strona polska daje tylko urządzenia podstawowe i konieczne oprzyrządowanie.

W załączniku do projektu należy podać specyfikację i wysokość nakładów związanych z ewentualnym dodatkowym bogatszym wyposażeniem w kraju przy pełnej gotowości produkcji.

Należy utworzyć w Ministerstwie Przemysłu Maszynowego biuro, którego zadaniem będzie koordynacja całości prac związanych z odbudową zakładów remontowych, zamawianie i wysyłka urządzeń, wysyłanie ludzi i załatwianie innych spraw związanych z realizacją pomocy przez M.P.M.

W Min. Budownictwa Przemysłowego należy wyznaczyć odpow. pracownika dla nadzoru nad realizacją pomocy.

W K.R.L.D. należy ustawić pełnomocnika generalnego wykonawcy, który będzie czuwał nad wykonywaniem pomocy na miejscu.

2. Pomoc w rekonstrukcji i odwodnieniu 3 kopalń węgla.

Wobec stwierdzenia delegacji, która była w Korei, że dwie z spośród trzech wytypowanych kopalń są odwodnione, należy do projektu przyjąć.

- a. odwodnienie 1 kopalni,
- b. rekonstrukcję i wyposażenie w niezbędne maszyny 3 kopalń.

W dodatkowym dokumencie dołączonym do projektu, należy ująć koszty postulowanego przez stronę koreańską badania złóż węgla i rozbudowy kopalń.

Należy wyznaczyć w Ministerstwie Górnictwa odpowiedzialnego pracownika, który będzie czuwał nad realizacją zobowiązań tego Ministerstwa.

3. Projektowanie miast.

4. Koszt projektowania miast wyceniony wstępnie³⁷ n 1 mln³⁸ zł należy przeanalizować, gdyż wydaje się, że ustalony został za nisko. Wg prowizorycznych danych winien on wynieść 3,5 mln³⁹ zł. Min. Bud. Mi[e]szk. I Osiedli w terminie 3-dniowym poda dokładny koszt Pełnomocnikowi Rządu.

Zalecenia w sprawie układu projektu uchwały Prez. Rz. i jego opracowania.

Projekt uchwały Prezydium Rządu w sprawie szczegółowego programu pomocy K.R.L.D winien być opracowany w oparciu o następującą punktację:

1. Generalny zakres pomocy
 - a. suma
 - b. terminy wykonania zadań
 - c. rozdział dostaw / wyszczególnienie zakresu dostaw strony polskiej.
2. Szczegółowy zakres pomocy
 - a. materialnej i organizacyjnej
 - b. kadrowej
3. Rozdział dostaw materiałów budowlanych / wyszczególnienie zakresu dostaw strony polskiej/
4. Transport i spedycja
5. Organizacja krajowa

³⁷ Wyraz poprawiony, w oryginale w tekście „w stępie”.

³⁸ Wyraz poprawiony, w oryginale w tekście „milj”.

³⁹ Wyraz poprawiony, w oryginale w tekście „milj”.

6. Sprawy importu koniecznego dla realizacji dostaw maszyn i urządzeń w ramach pomocy
7. Organizacja w K.R.L.D
8. Sprawy finansowe
9. Opłaty specjalistów polskich zatrudnionych w K.R.L.D
10. Praktyki koreańskie w Polsce
11. Przepisy końcowe

Dla opracowania projektu uchwały Prezydium Rządu powołana została grupa robocza, która przedstawi projekt w terminie do dn. 16.VI.1954.

Skład grupy ustala się następująco:

Przewodniczący: Ob. V-Min. Pietrusiewicz

Członkowie: Ob. Dyr. Głowa – Min. Bud. Przem.

Ob. V-Dyr. Rozenberg– M.H.Z.

Ob. inż. Kawiński – P.K.P.G.

Ob. Dyr. Kon – P.K.P.G.

Ob. inż. Głuszenko– Min. Przem. Maszyn.

Ob. V-Dyr. Kumanowski– Min. Bud. Miast i Osiedli

Ob. inż. Szyborski – Komitet Architektury
- Min. Finansów.

5. Sprawy doraźne:

Ustalono, że konieczne jest niezwłoczne uruchomienie kredytów w wysokości 11 mln⁴⁰ zł celem umożliwienia rozpoczęcia realizacji pomocy.

Rozdział kredytów ustalono następująco:

Min. Przemysłu Maszynowego – 10 mln zł

Min. Budownictwa Miast i Osiedli – 0,5 mln zł

Min. Górnictwa – 0,5 mln zł

Protokołował

Podpis

/J. Kapuściński/

st. radca

Źródło: AAN, Urząd Rady Ministrów, *Protokół z konferencji w Urzędzie Rady Ministrów z dnia 7.VI.1954 r. w sprawie realizacji pomocy dla Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej, zgodnie z uchwałą Prezydium Rządu Nr 732/53 z dnia 24.IX.1953 r.*, k. 6-9.

⁴⁰ Wyraz poprawiony, w oryginale w tekście „milj”.

Dokument Nr 2

Warszawa, dnia 8.VI. 1954 r.

Samodzielny Wydział Wschodni

Towarzysz Minister
M. Naszkowski
w gmachu

NOTATKA

dotycząca pomocy P.R.L. dla K.R.L.D.

Dnia 7 b.m. odbyła się u tow. T. Gedego konferencja z udziałem tow. Jędrzychowskiego i przedstawicieli resortów zajmujących się problemem naszej pomocy długofalowej dla K.R.L.D.

Przedmiotem konferencji było przedyskutowanie wniosków opracowanych przez Tow. Pietrusiewicza po powrocie z K.R.L.D i wyciecznych do mającej być opracowaną uchwałą Prezydium Rządu w sprawie pomocy P.R.L dla K.R.L.D.

Po dyskusji zdecydowano.

Projekt uchwały ma być opracowany w terminie do 15. VI. 1954 r. pod kierownictwem tow. Pietrusiewicza przez tow. Z PKPG., M.H.Z., MP Maszynowego, M. Górnictwa, Ministerstwa Budownictwa Miast i Osiedli, Min. Finansów, Min. Budownictwa Przemysłowego. Przed skierowaniem na Prezydium Rządu projekt uchwały będzie wstępnie przekonsultowany z M.S.Z.

Wobec tendencji, jaka przewijała się przez wnioski tow. Pietrusiewicza, aby przy okazywaniu pomocy K.R.L.D. wyjść poza ramy - w sensie rozszerzającym - istniejących już uchwał Prezydium Rządu P.R.L., co by znacznie podwyższyło nasze wydatki związane z pomocą, postanowiono, że ramy te muszą być pilnie przestrzegane. W związku z tym np. nasze projekty odbudowy zakładów remontowych parowozów i wagonów kolejowych będą kompletnie rozpracowane, natomiast zobowiązemy się omawiane obiekty wyposażać tylko w niezbędny, podstawowy sprzęt. Ponadto postanowiono skierować do Prezydium Rządu wraz z projektem uchwały notatkę z wyszczególnieniem, jakich elementów wyposażenia budowanych i rekonstruowanych przez nas obiektów nie uwzględniono w projekcie uchwały celem zdecydowania przez Prezydium Rządu, które z tych elementów ewentualnie dodatkowo uwzględnić.

W związku ze sprawami uposażeniowo-zaopatrzeniowymi, które mają wejść do uchwały, postanowiono powołać komisję do

rozpracowania wniosków pod kierownictwem tow. Kropczyńskiego w składzie: przedstawiciel ekipy tow. Pietrusiewicza, Min. Finansów i M.S.Z.

Przy okazji omawiania tych spraw tow. Gede podkreślił, że 2 lub 3 tygodnie temu Prezydium Rządu zobowiązało Ministrów S.Z. i Finansów do rozpracowania problemu relacji won – złoty.

Omawiana uchwałą Prezydium Rządu obejmie również sprawę skierowania naszych specjalistów do Korei i przyjęcia specjalistów koreańskich w Polsce. W szczególności, jeśli chodzi o sprawę skierowania do Korei 31 inż. – architektów i 2 inż. – mierniczych, o co zwróciła się do nas strona koreańska, przyjęto, że sprawy tej nie postawi się w projekcie uchwały. Sprawa jednak będzie przedstawiona Prezydium Rządu w odrębnej notatce z wnioskiem, by wysłać [do] 15 do 20 inżynierów.

Ponadto omówiono szereg spraw organizacyjnych, jak utworzenie ośrodka dyspozycyjnego w kraju dla problemów pomocy KRLD, jak i w samej K.R.L.D. W kraju wysunięto dezyderat, by całością problemu zająć się których z V-premierów, w K.R.L.D. koordynatorem ma być Radca Handlowy przy Ambasadzie P.R.L.

/ Uwaga S.W.W. wydaje się, że w związku z przejściem naszej długofalowej pomocy dla KRLD w stadium realizacji wzrosną poważnie zadania naszej placówki w Phenianie. Jest to jeszcze jeden motyw, by rozwiązać problem kierownictwa tej placówki⁴¹ i jej personalnej rozbudowy⁴²/.

Otrzymuje:

Pkt. 3 Tow. Dyr. Wilski⁴³

NACZELNIK
WYDZIAŁU

/E. Słuczański/

Źródło: AMSZ, Gabinet Ministra, z. 23, t. 57, w. 7, *Notatka dotycząca pomocy PRL dla KRLD, 8 czerwca 1954 r.*, k. 81-82.

⁴¹ W owym czasie ambasadorem PRL w Phenianie był Stanisław Kiryluk.

⁴² W raportach politycznych przesyłanych przez ambasadę

⁴³ Bliższych danych nie ustalono.

Dokument Nr 3Odpis

Berlin – Pankow, d. 24. VI. 54 r.

ŚCIŚLE TAJNE

AB/242/14/54 d. tjn.

Kierownik
Ministerstwa Spraw Zagranicznych
Ob. Minister M. Naszkowski
Warszawa

Onegdaj wieczorem na bankiecie urządzonym przez Ambasadora Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej, Pak Kil Jena, z okazji pobytu w Berlinie Ministra Nam Ira i członków genewskiej delegacji K.R.L.D, premier Grotewoch⁴⁴ oświadczył co następuje:

W związku z pobytem w Berlinie naszego drogiego przyjaciela Nam Ira i delegacji Koreańskiej Republiki Ludowo Demokratycznej oraz w wyniku przeprowadzonych rozmów o barbarzyńskich zniszczeniach w Korei Północnej, proponuję, abyśmy propozycje te tu uchwalili jako wiążąca/: Koreańscy przyjaciele wyznaczą dowolnie zniszczone koreańskie miasto, a my, Niemcy, postanowimy to miasto odbudować. Porozumiałem się już z naszym przyjacielem Rau`em⁴⁵ /wicepremier i minister przemysłu ciężkiego/, który zobowiązuje się dostarczyć siłę roboczą i materiał budowlany. Będziemy więc w stanie wyznaczone nam koreańskie miasto szybko odbudować. Co wy, drodzy zebrani do takiej propozycji?

⁴⁴ Otto Grotewohl (1894-1964) – pierwszy premier NRD. Pełnił tę funkcję w latach 1949-1964.

⁴⁵ Heinrich Rau (1899-1961) – od 1917 r. członek Niezależnej Socjaldemokratycznej Partii Niemiec, a w latach 1919 – 19146 w strukturach Komunistycznej Partii Niemiec. Od 1946 r. aż do śmierci w Socjalistycznej Partii Jedności Niemiec (SED). Więziony po dojściu Hitlera do władzy. Od 1935 r, w ZSRR. W 1937 r. uczestniczył w wojnie domowej w Hiszpanii jako dowódca jednej z Brygad Międzynarodowych. W 1939 r. aresztowany we Francji i deportowany do nazistowskich Niemiec. W marcu 1943 r. przeniesiony do obozu koncentracyjnego w Mauthausen. Od III 1948 r. do X 1949 r. pełnił funkcję przewodniczącego Niemieckiej Komisji Gospodarczej a po utworzeniu 7 października 1949 r. Niemieckiej Republiki Demokratycznej znalazł się w KC SED. Objął również stanowisko ministra planowania NRD. Rok później został członkiem Biura Politycznego oraz zastępcą przewodniczącego Rady Ministrów NRD. W latach 1950-1952 r. pełnił funkcję przewodniczącego Krajowej Komisji Planowania. W latach 1953-1955 minister budowy maszyn a od 1955 do 1961 r. minister handlu zagranicznego.

Na sali powstał wielki entuzjazm i były huczne oklaski. Obecni ambasadorowe /w tym i ja/ również oklaskiwali.

Wówczas Premier Grotewohl powiedział: mam następującą propozycję, aby inne kraje ludowej demokracji, które przecież są zaskonniejsze niż nasza Niemiecka Republika Demokratyczna, również przyjęły odpowiednie zobowiązania i aby z nami współzawodniczyły. Na Sali powstał znowu wielki entuzjazm. Wtedy premier Grotewohl, zwracając się do mnie zapytał: „No Jan, przyjmujesz takie zobowiązanie w imieniu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej?” Oczywiście nie odpowiedziałem a na sali panował na nowo entuzjazm.

Po pewnej przerwie i po kilku normalnych toastach premier Grotewohl – wróciwszy do powyższej sprawy – zakomunikował biesiadnikom, że rektor wyższej szkoły techniczno-inżynierskiej w Dreźnie zobowiązał się, iż – z mającego niebawem nastąpić wypusku⁴⁶ inżynierów – przemasza sześciu do wyjazdu do K.R.L.D. w celu pracy przy odbudowywaniu wyznaczonego Niemcom miasta.

Po kilku dalszych biesiadnych toastach, premier Grotewohl wrócił po raz⁴⁷ trzeci do tej sprawy i zakomunikował, że minister oświaty NRD, zobowiązał się urządzić w całej NRD wielką akcję zbiórkową mebli, wyposażeni i pomocy szkolnych i zobowiązał się tym sposobem wyposażyć i urządzić wszystkie szkoły w mającym być odbudowanym mieście K.R.L.D. Na sali obecny był m.in. obecny minister oświaty K.R.L.D, a zebrali oczywiście jeszcze raz entuzjazmowali się.

Zaznaczam, że wszystko to odbywało się późno w nocy, że premier Grotewohl był poważnie zawiany /na wesole⁴⁸/ i że powyższymi propozycjami mocno entuzjazmował się radca Ambasady ZSRR, tow. Miroszniczenko. Zaznaczam też, że uprzednio odpowiedniej uchwały Biura Politycznego KC ani Prezydium Rządu nie było /mówił mi o tym szef bezpieczeństwa tow. Wollweber⁴⁹/, a ta cała „twórczość” Premiera miała mocno socjaldemokratyczny posmak.

Zawiadamiam wreszcie, że – już po wstaniu od stołu – powiedziałem towarzyszowi Grotewohlowi: „Nie ustosunkowałem się do Twoich propozycji, bo nie jestem premierem rządu, nie uważam, aby bankiet był odpowiednim miejscem dla podejmowania takich decyzji, a poza tym Polska Rzeczypospolita Ludowa poważnie już pomogła i pomaga w odbudowie Koreańskiej Republiki Ludowo

⁴⁶ Pisownia oryginalna.

⁴⁷ Wyraz poprawiony, w oryginale w tekście „poraz”.

⁴⁸ Wyraz poprawiony, w oryginale w tekście „nawesoło”.

⁴⁹ Ernst Wollweber (1898-1967) – w 1919 r. członek KPD. W latach 1953-1957 minister bezpieczeństwa publicznego NRD.

Demokratycznej”. Rozmówca mój nadal wesoło usposobiony, odpowiedział: „Ale chyba zgadzasz się, że cel jest bardzo wzniosły i szlachetny, a ludzie przyjmują takie propozycje z entuzjazmem”.

Izydorczyk⁵⁰ /-/

Za zgodność:
[podpis nieczytelny]

Źródło: AAN, Urząd Rady Ministrów, sygn. 3/48, *notatka amb. Izydorczyka z 24 bm. (czerweca) 1954 r.*, k. 265-266.

*

Sylwia Szyc (ur. 1988) – doktorantka w Zakładzie Historii Społecznej XX wieku Instytutu Historii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Zainteresowania badawcze: stosunki polsko-północnokoreańskie w XX wieku, ruch studencki w PRL. Opublikowała m.in. artykuły: *Działalność Białoruskiej Włocisiańsko-Robotniczej Hromady w latach 1925–1927*, „Studia Białorusienistyczne” 2013, nr 7; „*Wieczna braterska przyjaźń*”. *Oficjalna wizyta Kim Il Sunga w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w maju 1984 roku*, „Komunizm. System – ludzie – dokumentacja” 2013, R. 2, <http://komunizm.net.pl/>; *Sprawa powrotu do ojczyzny dzieci oraz młodzieży północnokoreańskiej przebywającej w Polsce w l. 1951–1959 w świetle wybranych dokumentów*, „Koło Historii” 2014, nr 15.

⁵⁰ Jan Izydorczyk (1900-1974) – od 1919 r. członek KPP, od 1943 r. PPR. W 1948 r. w PZPR. W latach 1945-1948 pełnił funkcję I Sekretarza KW w Poznaniu. Poseł na Sejm Ustawodawczy oraz Sejm PRL I-IV kadencji. Od 07.1949 r. do 02.1950 r. podsekretarz stanu w Ministerstwie Administracji Publicznej. Od 02.1950 r. do 09.1954 r. ambasador PRL w NRD. Od 09.1954 r. do 04.1955 r. dyrektor Urzędu do Spraw Wyznań. Od 06.1955 r. do 09.1956 r. ambasador PRL w Rumunii.